

Studij Informacijske kroatistike u Rijeci: putem tradicijskih putokaza

Lea Lazzarich

Sveučilišna knjižnica Rijeka
llazz@svkri.hr

Od akademske godine 2012./2013. Rijeka će imati studij informacijske kroatistike.

Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci u suradnji s Odsjekom za informacijske znanosti Filozofskoga fakulteta u Osijeku i Odjelom za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru inicirao je pokretanje jednopredmetnog diplomskog studija informacijski i komunikacijski orijentirane kroatistike pod nazivom *Kroatistika s informacijskim i komunikacijskim znanostima*. Studij je planiran zajedničkim snagama svih triju partnerskih institucija, a izvodio bi se na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci.

Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci predložio je time promjenu u izvođenju diplomskog studija, promjenu koja se učinila dvojakom: dobrom jer ukazuje na logičku paradigmu knjige i knjižničarstva, tradicijskom jer je donekle

nastavljen put, davno prekinut kad je Rijeka imala studij knjižničarstva u svom gradu. Promjene ne dolaze same, i ova je bila splet razgovora, planova i dobrih ideja.¹

Pretpostavke

Rijeka nije imala studij knjižničarstva već niz godina, kadar se školovao po ulasku u knjižnicu, upisom studija u Zagrebu, te u novije vrijeme u Zadru, što dugoročno nije stvaralo tržišnu konkurenciju, jer završenih studenata knjižničarstva u gradu na Rječini nema. Svaki natječaj uglavnom je rezultirao zapošljavanjem magistra kroatistike koji ima obvezu, u zakonskom roku završiti i studij knjižničarstva.

Ovakva praksa nije bila najlošija, ali ni najbolja, odnosno nije ukazivala na mogućnosti zdrave konkurencije i kompetencije na tržištu rada.

Pokretanje studija imalo je za cilj obrazovati onakav profil stručnjaka koji će osim svojih filoloških kompetencija moći biti uključeni u aktualni društveni i kulturni kontekst, te vladati informacijskim vještinama.

Kako je došlo do spoja filologije i knjižničarstva, vidljivo je sljedećim činjenicama: već se dulje zapaža da postojeća filološka naobrazba na sveučilišnoj razini ne priprema mlade stručnjake za sve izazove uključivanja u novu zbilju, tržišno uvjetovanu. Knjižničarske i medijske, ali i druge društvene ustanove kao česti poslodavci, tradicionalno obrazovana kroatističkoga kadra skreću pozornost na potrebu dopune postojećih obrazovnih programa posebnim znanjima, vještinama i kompetencijama radi izravnijega uključivanja mladih stručnjaka u djelatnosti povezane s diseminacijom i obradom informacija u prostoru nacionalne kulture.

---

¹ Dio teksta korišten je iz Opisa studijskog programa novog studija Informacijske kroatistike, koji je priređen za akreditaciju. Do trenutka pisanja ovog rada studijski program još nije prihvaćen, te ovaj rad koristi isključivo u informativne svrhe. Postoji mogućnost manjih izmjena.

Ovaj će studijski program ugraditi informacijske i komunikacijske sadržaje u okvir kroatistike, a koji će studentima osigurati odgovarajuće kompetencije u područjima poput knjižničarstva i novinarstva u fazi diplomskog studija.

U Rijeci i na širem prostoru koji gravitira gradu, potreba je za ovakvim programom neupitna. U dosadašnjoj programskoj ponudi Sveučilišta u Rijeci studiji knjižničarstva i novinarstva nisu bili zastupljeni, a dosadašnji magistri hrvatskoga jezika i književnosti, koji su se nerijetko odlučivali za rad u medijima ili knjižnicama, nisu diplomiranjem stjecali posebna usmjerena znanja i vještine koje iziskuju te vrste poslova, već ih su ih morali stjecati radom i u dopunskim obrazovnim programima.

U tom smislu, studij odgovara zahtjevima brojnih domena u kulturi, poput knjižničarstva, upravljanja knjižnim i drugim informacijskim fondovima, obrade građe i stvaranja podatkovnih baza, medijskih djelatnosti, tiskanog i elektroničkog izdavaštva, osmišljavanja, planiranja i realizacije kulturnih programa te specifičnih poslova u turizmu, gospodarstvu i sl.

Potreba za polivalentno obrazovanim kadrom, koji posjeduje kompetencije u filološkom području (jezikoslovno i književnoznanstveno obrazovanje), ali i specifične kompetencije potrebne za rad u knjižnicama i medijskim ustanovama pokazuje se i u na razini gradskih, mjesnih i zavičajnih ustroja, od knjižnica preko lokalnih glasila i radija do televizija. Korisnici tu nisu diferencirani: oni pripadaju različitim društvenim i obrazovnim skupinama čiji su interesi i potrebe široka spektra, od razonode preko opće edukacije do stručnih i znanstvenih aktivnosti. Stoga se, primjerice, od knjižničara više ne očekuje samo specifično strukovno obrazovanje, već i šire poznavanje sadržaja kojim može uspješno odgovarati raznolikim potrebama potencijalnih korisnika.²

---

² Iz Opisa studijskog programa Studij informacijske kroatistike (op. a.).

Studij predviđa trajanje od dvije akademske godine, u četiri semestra, s tim da se u posljednja dva semestra student upućuje na obveznu studentsku praksu u institucije u trajanju od 6 tjedana.

Studij je modularan, studenti slušaju jedan korpus zajedničkih kolegija, a potom odabiru knjižničarski ili novinarski modul, te sukladno odabranom modulu usmjeravaju se u institucije na studentsku praksu. Za knjižničarstvo takve institucije su Sveučilišna knjižnica Rijeka, kao središnja knjižnica sveučilišnog-knjižničnog sustava, knjižnice na sastavnicama, Gradska knjižnica Rijeka te ostale regionalne narodne knjižnice. Studentska praksa iznimna je vrijednost ovog studija, studenti će moći stečena znanja i vještine izravno upotrijebiti u neposrednom radu, oblikujući ih i stvarajući nove teoretsko-praktične kompetencije, iznimno važne na tržištu rada.

Stručni naziv koji se stječe obranom diplomskoga rada usklađuje se s odabranim smjerom, knjižničarskim (magistar kroatistike i knjižničarstva), odnosno novinarskim (magistar kroatistike i novinarstva).

Filološko-kroatistički i informacijsko-komunikacijski modul (koji uključuje opći i usmjerene dijelove informacijsko-komunikacijskoga dijela programa studija) ravnomjerno su distribuirani kroz dvije godine diplomskoga studija tako da oba u konačnici nose po 60 ECTS bodova (tj. ukupno 120 ECTS bodova).

Za organizaciju kvalitetnog studijskog programa u korpusu knjižničarstva, pobrinule su se dvije institucije: Filozofski fakultet u Osijeku (Odsjek za informacijske znanosti) i Sveučilište u Zadru (Odjel za informacijske znanosti), koji su poduprli ovu ideju i doveli je do operativne razine izvedivosti.

Program se trebao odvijati kao združeni studij triju sveučilišnih sastavnica, s tri Sveučilišta. Kolege iz Osijeka i Zadra priredili su prijedlog sadržaja studija u knjižničarskoj jezgri, predloživši kolegije i nositelje te time podigli razinu kvalitete ovoga modula na iznimno visok stupanj.

Studij se planirao organizirati kao redoviti i kao izvanredni studij. U programskom pogledu, kao i u pogledu predviđenih ishoda učenja i kompetencija te profesionalnih vještina, redoviti i izvanredni studij se ne razlikuju. Izvanredni studij razlikuje se od redovnog u izvedbenom aspektu u kojemu se do 40% programom predviđene izravne nastave zamjenjuje oblicima studiranja na daljinu kroz elektronički sustav Sveučilišta u Rijeci MudRi.

Polazišta studija

Na studij se upisuju studenti sa završenim kroatističkim preddiplomskim studijem (ili starim diplomskim studijem), kao i studenti sa završenim preddiplomskim studijem ili starim diplomskim studijem iz drugih humanističkih te društvenih, umjetničkih i interdisciplinarnih područja znanosti uz obvezno polaganje razlikovnog ispita iz hrvatskoga jezika i književnosti.

Predviđa se da će magistri studija *Kroatistika s informacijskim i komunikacijskim znanostima* raspolagati osnovnim kroatističkim znanjima: poznavanjem gramatike, pravopisa, povijesti jezika i književnoznanstvenih spoznaja iz područja teorije književnosti, povijesti književnosti, književne kritike. Predviđa se i usvajanje temeljnih znanja i vještina iz informacijskih i komunikacijskih znanosti, te napose onih iz knjižničarstva, odnosno novinarstva, ovisno o odabranom usmjerenju polaznika unutar informacijsko-komunikacijskoga modula.

Nakon završenoga diplomskog studija studenti stječu znanja iz područja filologije (kroatistike) te informacijskih i komunikacijskih znanosti (bibliotekarstva i novinarstva) koja im omogućuju nastavak na nekom od poslijediplomskih specijalističkih i znanstvenih studija, i to prije svega iz područja znanosti o književnosti, izvedbenih umjetnosti, jezikoslovlja te novinarstva i bibliotekarstva. Nastavak studija može se odvijati na sveučilištima u Zagrebu, Zadru i Osijeku, kao i na svim drugim

područno srodnim hrvatskim i inozemnim sveučilišnim poslijediplomskim studijima.

Raspored predmeta po semestrima definiran je nastavnim planom, a nastavnim programom određena je bodovna vrijednost predmeta, broj sati, načini izvođenja nastave i usvajanja znanja te obveze studenata i način polaganja ispita.

Predmeti su jednosemestralni, što omogućuje sadržajnu dinamiku nastavnog programa. Studenti se u bilo kojoj fazi studiranja, položivši sve odslušane sadržaje, mogu uključiti u sustav mobilnosti i studentske razmjene s drugim domaćim ili inozemnim kompatibilnim sveučilištima.

Studij završava polaganjem svih ispita te izradom i obranom diplomskog rada. U funkciji izrade diplomskog rada su nastavni predmeti *Komentorski vodeno diplomsko istraživanje* i *Izrada diplomskog rada* u kojem student odabire temu završnog rada na kojem radi u suradnji s jednim mentorom iz filološko-kroatističkoga dijela programa i s jednim iz programa informacijsko-komunikacijskog usmjerenja. Temu diplomskoga rada student piše u skladu s odabranim usmjerenjem tijekom 4. semestra, a odabranu temu odobrava Filozofski fakultet.³

Magistri kroatistike i knjižničarstva i magistri kroatistike i novinarstva imaju mogućnost zapošljavanja ponajprije na hrvatskom tržištu rada i to na području novinarstva, izdavaštva, uredništva, knjižničarstva, kulturnom menadžmentu, kulturnoj politici, upravljanju kulturnim resursima i ostalim poslovima koji pretpostavljaju posjedovanje odgovarajućih znanja iz šireg kruga humanističkih znanosti.

Program informacijski i komunikacijski orijentirane kroatistike koristi iskustva *School of Information and Library Studies*⁴ primjenjujući ih ponajviše na pristup teoriji i praksi informacijskih djelatnosti u sferi organizacije i djelovanja informacijskih izvora i službi.

---

³ Iz Opisa studijskog programa Studij informacijske kroatistike (op. a.).

⁴ School of Information and Library Studies (<http://www.ucd.ie/sils/index.html>).

Stanje i perspektive

Izvrstan prijedlog združenog studija, u organizacijskom smislu nije uspio, Sveučilište u Osijeku nije dalo suglasnost za ovaj oblik suradnje. Ideja studija i sam koncept već je daleko odmakao, stoga se nije odustalo od programa, već se preoblikovao na studijski program Filozofskog fakulteta u Rijeci, uz podršku stručnjaka sveučilišnog riječkog kruga, te kolega iz Zadra, koji su u ovom programu vanjski suradnici. Studij nije napušten, već od akademske godine 2012./2013. kreće kao diplomski studij u modularnoj izvedbi: kroatistika i knjižničarstvo, pri čemu studenti odabiru modul koji studiraju, a korpus kolegija knjižničarske jezgre iznosi na kraju diplomskog studija 60 ECTS-a.

Studij nije mogao biti realiziran kao samostalan diplomski studij zbog nedostatnog kadra na Sveučilištu u Rijeci, stoga će izvođenje biti realizirano kroz postojeći studijski program s tim da će knjižničarski kolegiji biti modularno zastupljeni. Ovakav se oblik studija održava do stvaranja kompetentnog znanstvenog kadra. Program studija nije odstupio od prvotne zamisli, postavljenu u združenom studiju, a omogućuje studiranje i redovitim i izvanrednim studentima.

Predlaže se dopuna *Sveučilišnoga jednopredmetnoga diplomskog studija hrvatskoga jezika i književnosti* kojom se u postojeći opći modul jednopredmetnoga diplomskog studija hrvatskoga jezika i književnosti ugrađuje skupina obveznih kolegija koja čini zaseban knjižničarski (pod)modul, čime se obogaćuje ponuda u nenastavničkom segmentu studijskoga programa kroatistike. Isti bi se (pod)modul nudio i na izvanrednom studiju (25 kandidata). Predložena promjena strukturno slijedi postojeće stanje: opterećenje studenata, izraženo u ECTS bodovima, ostaje nepromijenjeno, kao što ostaje nepromijenjen odnos opterećenja između obveznih i izbornih kolegija, pri čemu potonji ostaju i sadržajno nepromijenjeni. Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci predlaže dopunu *Sveučilišnoga jednopredmetnoga diplomskog studija hrvatskoga jezika i književnosti* knjižničarskim (pod)modulom koji se, u segmentu obveznih kolegija, uspostavlja kao pragmatička (knjižničarska) alternativa dosad pri-

marno istraživački koncipiranom općemu modulu. Povrh dosadašnje istraživačke orijentacije, predloženom se dopunom nudi i mogućnost izobrazbe mladih stručnjaka čija će znanja odgovarati suvremenim potrebama knjižničarske struke.

Dopuna koju predlažemo odaziva se upravo opisanim potrebama za ugrađivanjem informacijskih i komunikacijskih sadržaja u okvire kroatistike koje će studentima osigurati odgovarajuće kompetencije u području knjižničarstva, i to u okvirima jedinstvenoga diplomskoga studija.

U skladu s tim, jednopredmetni studij i dalje počiva na temeljnom kroatističkom kurikulumu (umanjenom u odnosu na opći kroatistički, ali dovoljnom za zvanje magistar/magistra kroatistike) što se u propisanom opsegu upotpunjuje informacijsko-komunikacijskim komponentama koje će omogućiti stvaranje knjižničarski obrazovanoga kroatističkoga kadra potrebnog na tržištu rada s kompetencijama dodatnim temeljnim kroatističkim.

Diplomski studij informacijske kroatistike novi je dah knjižničarskih strujanja u gradu koji je tradiciju školovanja knjižničara imao pa prekinuo, a potrebama tržišta ponovo se afirmira kroz ovaj studijski program. Osposobljavanje mladih stručnjaka, njihovo prisustvo na tržištu, stvara zdravu konkurenciju i podiže razinu kvalitete rada budućih knjižničara, nudi mogućnost izbora. Riječka tradicija filologije i ona ranija, knjižničarstva sretno su se, pod istom institucijom ponovo objedinile u novom studijskom profilu.

Za knjižnice koje djeluju u ovoj regiji ovakav studij je velika vrijednost, osobito zbog planirane studijske prakse, izlaska mladih ljudi u konkretne radne sredine i suočavanje s konkretnim radnim procesima. Korist od ovakvog načina studiranja zasigurno je obostrana.

Iznimna vrijednost ovog združenog studija je i inicijativa iz prvotnog programa, koja je nastavljena i dalje, prof. dr. sc. Tatjane Aparac Jelušić da se pored nositelja

kolegija pojave imena knjižničara, stručnjaka grada Rijeke koji studiraju na poslijediplomskom studiju knjižničarstva, kao budući respektabilni kadar koji će naslijediti pojedine kolegije, kad se realizira njihova akademska karijera. Ovom inicijativom otvorena je mogućnost ostvarivanja i akademske vertikale knjižničarskog osoblja u Rijeci, čime je opravdanost ovog studija još i veća.

U pripremi ovog izmijenjenog programa, a imajući u vidu iskustvo i širinu prijedloga združenog studija dvije su dodane vrijednosti ovog programa, koje valja posebno naglasiti:

- Praksa u knjižničarskoj ustanovi u trajanju 90 sati, kojom se studentu omogućava izravno povezivanje s realnim sektorom i primjena stečenih znanja u praksi, neophodna i važna za studij knjižničarstva.
- Knjižničarski kolokvij, slobodan izbor tema i programa koji će se ostvariti tijekom studija, a biti oblikovani da potkrijepe i obogate sama predavanja i program. Knjižničarski kolokvij obvezni je predmet kojim će studenti doći u kontakt s stručnjacima s terena, ljudima koji su stručnjaci u pojedinim segmentima knjižničarske djelatnosti i koji će izravno moći prenijeti svoja iskustva, kao i odgovoriti na pitanja. Program kolokvija oblikovat će se u neposrednom radu sa studentima, vodeći računa o predznanjima i očekivanjima, kao i teoretskom proširenju stečenih znanja.
- Rijeka od sljedeće akademske godine dobiva studij knjižničarstva, poligon za školovanje kvalitetnog kadra koji će pored dosadašnjih studija u Osijeku, Zadru i Zagrebu održati pravilnim četverokut u školovanju stručnjaka iz informacijskih znanosti na tlu Republike Hrvatske.